

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Foto: Dirk Hol

Algemene Politieke beschouwingen 21 september met Caroline van der Plas, Henri Bontenbal, Mirjam Bikker en Pieter Omtzigt voor de interruptiemicrofoon

Intro

door Marc Janssens De auteur is hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen*.
marc.janssens@wi.cda.nl / @janssensmarc

Er schuilt een zekere tragiek in wat er gaande is rond het CDA. Het christendemocratische gedachtegoed sijpelt door naar buiten de partij en dat zou enerzijds een goed gevoel moeten geven. Het CDA-gedachtegoed is blijkbaar zó waardevol dat anderen het overnemen en er zelfs nieuwe partijen ontstaan zoals de BBB en NSC, die – de een meer dan de ander – sporen of kenmerken van het christendemocratische denken en handelen in zich dragen. Anderzijds is er terechte reden tot een katterig gevoel. Nu worden eindelijk voluit de beperkingen van het liberalisme en de waarde van gemeenschapsdenken erkend, maar lijken anderen er met de buit vandoor te gaan.

Dat is tragisch en wel in de oorspronkelijke betekenis van het woord, die naar de antieke tragedie verwijst. In die treurspelen van onder anderen tragediedichter Sophocles werd niet zozeer een natuurramp zoals een aardbeving of een tornado als iets tragisch bestempeld, maar een ramp die mensen zelf over zich hadden afgeroepen. Het bekendste voorbeeld is Oedipus, die hoewel hij het hartgrondig probeerde te vermijden, zijn eigen vader doodde en met zijn moeder trouwde. Maar ook Oedipus' dochter Antigone overkwam door eigen toedoen zo'n tragisch lot: omdat zij tegen het uitdrukkelijke bevel van haar oom en regent Creon toch haar broer Polynices begroef, stierf zij een onbarmhartige dood. De antieke tragedies staan vol met dergelijke gebeurtenissen waarin onmacht, dwang, goddelijk handelen, noodlot maar ook menselijke moed en falen een complexe wisselwerking op elkaar hebben.

Geloofwaardig

Ook rond het CDA is er sprake van tragiek, omdat de situatie waarin de partij terechtgekomen is met het eigen handelen te maken heeft. Zeker, er zijn factoren die ogenschijnlijk te groot zijn om er directe invloed op uit te oefenen, zoals secularisering en individualisering. Maar onmiskenbaar is er door menselijk falen, botsende ego's en oneigenlijke doelstellingen een situatie gecreëerd waardoor de partij niet meer de plek was waarin het christendemocratisch gedachtegoed op zo'n manier gekoesterd

werd dat kiezers er met vertrouwen hun stem aan wilden geven. Ondanks mooie teksten op papier en in de politieke arena kwam de focus niet zozeer op de burger te liggen, maar veeleer op de bestuurder.

Deze CDV, aan de vooravond van de Kamerverkiezingen, heeft als thema: om een geloofwaardige christendemocratie. Dat is een spannend onderwerp, omdat het de vraag is of de christendemocratie ooit weer geloofwaardig kan worden. In diverse artikelen, maar ook veel interviews, laten we christendemocraten uit de politieke praktijk van Kamer, provinciehuis en stadhuis aan het woord, die aangeven waar het fout is gegaan en hoe het beter kan.

Daarbij vallen zowel de overeenkomsten als de verschillen op. Bijna iedereen is ervan overtuigd dat een echte christendemocratische partij nog altijd van grote waarde kan zijn, en dat is meer dan preken voor eigen parochie. De onmachtige overheid en de verweesde burger vragen om een wijze van benadering die de eigenstandige filosofie van de christendemocratie, ter onderscheiding van liberalisme, sociaaldemocratie en populisme, bij uitstek kan bieden. Maar dan moet ze serieuzer belichaamd worden dan de poging om koste wat het kost een zo groot mogelijke bestuurderspartij te zijn.

Juiste benaming?

Maar over welke accenten die christendemocratie moet leggen, verschillen de bijdragen in deze CDV van mening. Waar de een meer nadruk legt op de opvang van asielzoekers en de zorg om milieu en klimaat, maakt de ander zich zorgen om de publieke opinie die door een progressieve elite wordt gedicteerd. Ook de vraag of de term ‘christendemocratie’ nog altijd de geëigende benaming is om de waarden en principes van het CDA uit te dragen, leveren uiteenlopende reacties op. De een vreest dat ze voor mensen die geen christen zijn een belemmering is om voor het CDA te kiezen, de ander benadrukt dat de christendemocratie vanouds al ruimte aan allerlei geloven bood. Loslaten van de naam zou loslaten van de beginselen betekenen, waardoor er geen volwassen gesprek op basis van de uitgangspunten meer mogelijk is. De verschillende vleugels binnen het CDA, de meer rechts-conservatieve en de christelijk-sociale, zijn volgens Jos Wienen dan ook nodig om elkaar te bevragen en in evenwicht te houden. ‘Het prangende punt is dat deze twee stromingen binnen het CDA elkaar nodig hebben. Dat is de pijn van het CDA, maar ook de kracht ervan’, zegt hij in een interview. Ook Mirjam Sterk zegt dat het misschien pijnlijk is dat het CDA in tegenstelling tot andere partijen over onderwerpen als stikstof en de samenwerking met de PVV zoveel bevraagd is en er zelfs onder te lijden had. ‘Maar gezien onze beginselen kan dat niet anders en dus is het ergens ook goed.’

Het beloven bijzondere verkiezingen te worden, niet alleen omdat nieuwe partijen op het eigen terrein de concurrentie met het CDA aangaan, maar ook omdat er op

.....

links wordt samengewerkt en onduidelijk is wat de uitkomst van dit alles is. Vast staat dat de oude grote volkspartijen PvdA en CDA voor grote veranderingen staan, en daarom hebben we Joop van den Berg, oud-directeur van het wetenschappelijk bureau van de PvdA en oud-senator namens deze partij, gevraagd zijn licht te laten schijnen over het fenomeen volkspartij: welke rol hebben PvdA en CDA in dit opzicht gespeeld en hoe kan de toekomst eruitzien? Van den Berg, kenner van de volkspartij, heeft een ‘monument’ van een artikel geschreven, waarin hij aan de hand van het verleden voorwaarden voor een toekomstige volkspartij schetst.

Ook hebben we een nieuwe columnist: Ferdinand Grapperhaus volgt Jan Schinkelshoek op, die vijf jaar lang op de laatste bladzijde van CDV het thema of een actuele ontwikkeling becommentarieerde. Grapperhaus zal op deze plek eveneens elk nummer zijn visie geven, en hij doet dit direct al op prikkelende wijze ten aanzien van het huidige onderwerp: de toekomst van de christendemocratie.

Doos van Pandora

Is er hoop voor de christendemocratie? Het opvallende is dat er een groot verschil is tussen de antieke tragedie en het verhaal van Jezus van Nazareth. De klassieke oudheid wist zich niet goed raad met de hoop: de mythologie plaatste haar zelfs in de doos van Pandora, die gevuld was met allerlei rampen, zoals hongersnoden, aardbevingen, ziektes en oorlogen. De tragedies eindigen dan ook doorgaans niet echt hoopvol.

Het christendom, en ook de christendemocratie, heeft daarentegen altijd de hoop centraal gesteld: niet omdat de omstandigheden daartoe direct aanleiding gaven of omdat we nooit meer fouten maken, maar omdat we diep vanbinnen weten dat er iets sterkers en groters is dan ons menselijk falen.

Het is deze politiek van hoop die de nieuwe leider van het CDA, Henri Bontenbal, bij uitstek wil vertolken, zo zegt hij in een interview in deze CDV. En wie alle artikelen leest ziet dat hij daarin niet alleen staat. Alle bijdragen ademen die hoop en bezieling, die met de christendemocratische gezindheid gepaard gaat en dus ook het CDA betreft, mits de partij nu wel haar wortels trouw blijft. Of zoals Thomas Steenkamp het verwoordt in het gesprek dat ik met hem had: ‘Er is zoveel CDA-gedachtegoed en -mentaliteit in de samenleving, dat ik niet anders kan zijn dan hoopvol.’